

CUVÂNT ÎNAINTE

Având în vedere evoluția îngrijorătoare pe care fenomenul plagiatului a înregistrat-o în ultimii ani, a fost nevoie de adoptarea unor măsuri pentru îmbunătățirea integrității academice și evitarea pe viitor a apariției unor cazuri de încălcare a eticii și deontologiei universitare. Un exemplu în acest sens este și Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3131/2018 privind introducerea cursurilor de etică și integritate academică în planurile de învățământ pentru toate programele de studii universitare, cursuri care au caracter obligatoriu pentru studiile universitare de masterat și doctorat și caracter opțional pentru studiile universitare de licență.

În contextul introducerii obligativității predării cursurilor de etică și integritate academică, în anul 2018 am publicat la Editura *Ovidius University Press* un curs universitar intitulat „etică și integritate academică”, curs care se adresa deopotrivă studenților înscriși la studiile universitare de masterat și doctorat.

Ca urmare a importanței pe care Universitatea „Ovidius” din Constanța o acordă responsabilizării etice și deontologice a membrilor comunității universitare și, totodată, a grijii pentru asigurarea unei înalte calități a activităților educaționale și științifice, cursurile de etică și integritate academică au fost introduse și la programele de licență.

Luând în considerare aceste evoluții, a fost nevoie de conceperea, elaborarea și publicarea unui curs universitar destinat special studenților din cadrul programelor de licență, curs structurat astfel încât să corespundă nevoilor lor specifice, dar și

numărului minim de ore stabilite prin ordinul de ministru și structurii anului universitar.

Așadar, pe baza cursului publicat în anul 2018, am elaborat prezentul curs universitar care este însoțit și de un caiet de seminar, ambele materiale didactice fiind proiectate în scopul de a-i ajuta pe studenții din cadrul programelor de licență să se familiarizeze cu normele de etică, deontologie și integritate în activitatea universitară și de cercetare științifică și, implicit, să dezvolte o cultură a responsabilității în elaborarea materialelor științifice.

Având în vedere conținutul, calitatea și valoarea științifică a noilor materiale didactice puse la dispoziția studenților, îmi exprim convingerea că prin participarea la activitățile de curs și de seminar aceștia vor dobândi cunoștințele, abilitățile și competențele necesare pentru desfășurarea activităților universitare în conformitate cu normele de etică, deontologie și integritate academică.

Autorul

CURSUL 1

ASPECTE INTRODUCTIVE PRIVIND ETICA ȘI INTEGRITATEA ACADEMICĂ

1. Definiții și delimitări conceptuale

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, prin etică se înțelege „studiul teoretic al principiilor și concepțiilor de bază din orice domeniu al gândirii și activității practice”, reprezentând totodată un „ansamblu de norme în raport cu care un grup uman își reglează comportamentul pentru a deosebi ce este legitim și acceptabil în realizarea scopurilor; morală”.¹

După cum rezultă din definițiile prezentate mai sus, etica este în strânsă legătură cu morala, cele două noțiuni fiind adesea considerate a fi sinonime în limbajul cotidian. Cu toate acestea, morala este definită ca fiind „ansamblul convingerilor, atitudinilor, deprinderilor reflectate și fixate în principii, norme, reguli, determinate istoric și social, care reglementează comportarea și raporturile indivizilor între ei, precum și dintre aceștia și colectivitate și a căror respectare se întemeiază pe conștiință și pe opinia publică”².

Conform Dicționarului de filozofie, etica este disciplina care studiază problemele practice și teoretice ale moralei, în timp ce

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012, p. 363.

² *Ibidem*, p. 673.

morala este considerată obiectul principal de studiu al eticii³. Așa cum reiese din literatura de specialitate, în filosofia contemporană termenii de etică și morală sunt utilizați în mod distinct, prin etică se înțelegându-se „un sistem de principii care definesc ce este un comportament corect și unul incorect”, iar semnificația moralei fiind „o serie de standardele practice împărtășite în comun de membrii unei colectivități umane particulare referitoare la ceea ce este corect/incorect, drept/nedrept, bine/rău”⁴.

Moralitatea este definită ca fiind „natura, caracterul, valoarea unui fapt, a conduitei unei persoane sau a unei colectivități din punct de vedere moral”⁵, ceea ce se referă la manifestarea efectivă a moralei prin comportament, atitudine și conștiință. Imoralitatea este opusul moralității, iar amoralitatea reprezintă o stare intermediară între moralitate și imoralitate, însemnând mai degrabă indiferență față de morală.

Etica, morala și moralitatea sunt în strânsă legătură cu deontologia, care, conform definiției din dicționar, reprezintă acea parte a eticii „care studiază normele și obligațiile specifice unei activități profesionale”⁶, în cazul nostru activitățile didactice și de cercetare științifică.

În ceea ce privește integritatea, conform definiției din dicționar aceasta reprezintă: „însușirea de a fi integru; cinste, probitate; incoruptibilitate”⁷. Astfel, caracterul integru poate fi considerat etalonul unei persoane sau unei instituții, iar dacă ne referim strict la integritatea academică, acesta reprezintă unitatea de măsură pentru onestitate, responsabilitate, competență și profesionalism în activitățile didactice și de cercetare științifică desfășurate în cadrul sistemului de învățământ superior românesc.

³ Pavel Apostol, et al, *Dicționar de filozofie*, București, Editura Politică, 1978, p. 246.

⁴ Cecilia Tohăneanu, *Noțiuni de filosofie morală*, București, Editura Pro Universitaria, 2013, pp. 11-12.

⁵ *Dicționar explicativ al limbii române, op.cit.*, p. 652.

⁶ *Ibidem*, p. 278.

⁷ *Ibidem*, p. 497.

2. Necesitatea și importanța studierii normelor de etică și integritate academică în cadrul studiilor universitare de licență

Având în vedere că în ultima perioadă societatea românească a fost zguduită de câteva cazuri notorii de plagiat, fapt care a condus la o percepție negativă a opiniei publice asupra sistemului de învățământ superior, s-a impus o acțiune concertată pentru recredibilizarea studiilor universitare atât în plan intern, cât și în plan extern, scopul final fiind întărirea integrității academice și recăpătarea sau, după caz, consolidarea prestigiului universităților românești.⁸

Importanța asigurării integrității academice se reflectă și în instituirea obligativității introducerii în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a unor cursuri de etică și integritate academică⁹. Chiar dacă aceste cursuri au caracter opțional pentru ciclul de studii universitare de licență, se impune ca studenții să se familiarizeze cu normele de etică și integritate academică, acestea fiind foarte importante în formarea lor intelectuală, profesională și, nu în ultimul rând, morală. Astfel, prin studierea eticii și deontologiei academice studenții vor dobândi o serie de cunoștințe, abilități și competențe care vor fundamenta viitorul lor parcurs profesional și, de ce nu, chiar personal.

⁸ Dan Vătăman, *Etică și integritate academică. Curs universitar pentru studiile de masterat și doctorat*, Constanța, Editura „Ovidius” University Press, 2018, pp. 15-16.

⁹ Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3131/30.01.2018 privind includerea în planurile de învățământ, pentru toate programele de studii universitare organizate în instituțiile de învățământ superior din sistemul național de învățământ, a cursurilor de etică și integritate academică – publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 140/14.02.2018.

3. Rezultatele învățării corespunzătoare studiilor universitare de licență exprimate prin cunoștințe, abilități și competențe

După cum reiese din Cadrul național al calificărilor, rezultatele învățării corespunzătoare studiilor universitare de licență (nivelul 6) sunt raportate la trei descriptori de definire, și anume: **cunoștințele**, descrise ca fiind teoretice și/sau factice; **abilitățile**, descrise ca fiind cognitive (implicând utilizarea gândirii logice, intuitive și creative) sau practice (implicând dexteritate manuală și utilizarea de metode, materiale, unelte și instrumente); **competențele**, descrise din perspectiva responsabilității și autonomiei.¹⁰

Astfel, absolvirea unui program de studii de licență presupune dobândirea unor:

➤ **cunoștințe** avansate într-un domeniu de muncă sau de studiu, care implică înțelegerea critică a teoriilor și principiilor;

➤ **abilități** avansate, care denotă control și inovație, necesare pentru a rezolva probleme complexe și imprevizibile într-un domeniu de muncă sau de studiu specializat;

➤ **competențe** care permit gestionarea de activități sau proiecte tehnice ori profesionale complexe, prin asumarea responsabilității pentru luarea deciziilor în situații de muncă sau de studiu imprevizibile.¹¹

Conform Matricei Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior, rezultatele învățării constau în dobândirea unor **competențe profesionale și transversale**.¹² Prin raportare la acestea putem identifica și reliefa rezultatele învățării prin

¹⁰ Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului național al calificărilor, modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 567/2015, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 572 din 30.07.2015

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Matricea Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior* în Metodologia de implementare a Cadrului național al calificărilor din învățământul superior, aprobată prin Ordinul Ministrului educației, cercetării și inovării nr. 5703 din 18 octombrie 2011, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 880/13.12.2011.